

## Vaikuttaminen ja osallistuminen

Asioiden etenemiseen ja lopulliseen päätöksentekoon pääsee parhaiten vaikuttamaan silloin, kun asioita valmistellaan. Kun lopullinen päätös asiasta on tehty, ovat vaikuttamiskeinot rajalliset. Kaupungin kehittämiseen osallistuminen edellyttää asukkaita aktiivisuutta.

Kuntalain mukaan osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää erityisesti valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia kunnan toimielimiin, järjestämällä kunnan osa-alueita koskevaa hallintoa, tiedottamalla kunnan asioista ja järjestämällä kuulemistilaisuuksia, selvittämällä asukkaiden mielipiteitä ennen päätöksen tekoa, järjestämällä yhteistyötä kunnan tehtävien hoitamisessa, avustamalla asukkaiden oma-aloitteista asioiden hoitoa, valmistelua ja suunnittelua sekä järjestämällä kunnallisia kansanäänestyksiä.

Kuntalain mukaan valtuuston on pidettävä huolta siitä, että kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on edellytykset osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan.

Asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien parantaminen Lahdessa

### 1. Äänestä vaaleissa

### 2. Seuraa päätöksentekoa

### 3. Tee kuntalaisaloitteita

### 4. Anna palautetta, kysy ja keskustele

### 5. Kansanäänestyksen järjestäminen

### 6. Kuntalaisen muutoksenhakuoikeudet

#### 6.1. Kuntalain mukainen muutoksenhaku

#### 6.2. Erityislakien eli muiden kuin kuntalain mukainen muutoksenhaku

---

### 1. Äänestä vaaleissa

Kunnallisvaaleissa asukkailla on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa kaupungin päätöksentekoon. Joka neljäs vuosi valitaan kunnallisvaaleissa Lahden kaupunginvaltuusto, joka päättää kaupungin kehittämisestä. Kaupunginvaltuusto edustaa asukkaita.

Kaupunginvaltuutettuja on 59 ja vaaleissa heille valitaan myös varavaltuutetut. Kaupunginvaltuusto puolestaan valitsee jäsenet kaupunginhallitukseen ja lautakuntiin. Kaupunginhallitus voi asettaa toimikuntia, joihin se myös valitsee jäsenet.

Jokaisella Suomen kansalaisella, joka on täyttänyt 18 vuotta, on oikeus äänestää kunnallisvaaleissa.

---

### 2. Seuraa päätöksentekoa

Kaupungin päätöksentekoa voi seurata kokousten esityslistoilta ja pöytäkirjoista.

Kaupunginvaltuuston kokoukset tänä vuonna. Mene>>

---

### 3. Tee kuntalaisaloitteita

Kuntalaisilla on oikeus tehdä kunnalle aloitteita sen toimintaa koskevissa asioissa. Asioita, joista aloitteen voi tehdä, ei ole rajattu. Aloiteoikeus voi koskea myös Lahti-konserniin kuuluvia yhteisöjä ja säätiöitä.

Jokainen kuntalainen voi saada asiansa vireille tekemällä kuntalaisaloitteen, esityksen, kyselyn, toimenpidepyynnön tai lausuntopyyntöä. Aloitteita ja esityksiä voivat tehdä myös järjestöt ja yhteisöt. Aloitteen tai esityksen tekemiseen ei ole olemassa erillistä lomaketta, vaan se on vapaamuotoinen. Pääasia on, että asia esitetään selkeästi ja aloitteessa ovat mukana allekirjoittajan yhteystiedot.

Asian saa vireille esittämällä sen joko kirjallisesti tai suullisesti kaupunginkansliaan tai asianomaiseen lautakuntaan tai virastoon. Useimmiten aloitteet tehdään kirjallisina joko kirjeitse, faxilla tai sähköpostitse [kaupunginkanslia@lahti.fi](mailto:kaupunginkanslia@lahti.fi)

Aloite, esitys tms. merkitään saapuneeksi eli kirjataan, jolloin asia saa käsittelynumeron. Tämän käsittelynumeron avulla asian etenemistä voidaan helposti seurata. Näin aloitteen tekijä voi kysyä kunkin viraston kirjaamosta, missä vaiheessa aloitteen käsittely on. Aloitteet käsitellään kolmen kuukauden kuluessa niiden jättämisestä. Käsittelyn viivästyminen on annettava selvitys päätösehdotuksen yhteydessä. Aloitteen tekijä saa ensimmäisen vastauksen jo kahden viikon kuluessa aloitteen jättämisestä.

---

### 4. Anna palautetta, kysy ja keskustele

Kaupungin internet-sivuilla on palautelomake. Lomakkeella voi ottaa kantaa mihin tahansa kaupungin käsiteltävänä olevaan asiaan sekä esittää kysymyksiä. Palautteen voi osoittaa asiaa käsittelevälle päätöksentekoaikavälille.

Jos ei ole varma, kenelle palaute tulee lähettää, sen voi osoittaa kaupunginhallitukselle. Sähköpostipalautteita purkavat henkilöt huolehtivat siitä, että viesti menee perille oikeaan osoitteeseen. Palautteen luonteesta riippuen lähettäjä saa vastauksen joko sähköpostitse tai muuten. Lähettäjän pyynnöstä hänelle laitetaan aina vastaus joko sähköpostitse tai muutoin.

Internet-sivuilla on myös keskustelupalsta, jossa asukkaat voivat tuoda esille mielipiteitään ja keskustella kaupungin toiminnasta ja kehittämisestä.

Kaupunginvaltuusto on päättänyt, että vuoden 2001 aikana kehitetään koko kaupungin organisaation kattava yhtenäinen palautejärjestelmä, jonka toimivuus arvioidaan seuraavan vuoden aikana.

Kaupunginvaltuuston päätös kokonaisuudessaan kuuluu seuraavasti:

- vuoden 2001 aikana kehitetään koko kaupungin organisaation kattava yhtenäinen palautejärjestelmä, jonka toimivuus arvioidaan vuoden 2002 aikana
- Internetin käytön tehostaminen ja sähköisen asioinnin käyttöönoton valmistelu käynnistetään vuoden 2001 aikana,
- kaupungin tiedotuslehden julkaiseminen aloitetaan vuoden 2001 aikana siten, että hallintokunnat osallistuvat yhteisen lehden tuotantokustannuksiin,
- kaupungin asukkaiden tekemät aloitteet käsitellään kolmen kuukauden kuluessa niiden jättämisestä. Käsittelyn viivästyminen on annettava selvitys päätösehdotuksen yhteydessä. Hallintosäännön 19 § 2 momenttiin valmistellaan muutos niin, että aloitteen tekijälle annettavan ilmoituksen tekemisen määräaika muutetaan 2 kuukaudesta 2 viikoksi, (muutos hyväksytty kaupunginvaltuuston kokouksessa 26.2.2001)

- hallintokuntien toimintasääntöihin sisällytetään toteamus asukkaiden kuulemisesta asioiden valmisteluvaiheessa ja kuulemisesta saatu palaute sisällytetään hallintokuntien laatuarviointeihin ja toimintakertomuksiin, (hyväksyty osaksi hallintosääntöä kaupunginvaltuuston kokouksessa 26.2.2001)
- kaupungin luottamuselinten esityslistoilla esitetään, miten asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet on järjestetty kunkin asian valmistelun yhteydessä, (hyväksyty osaksi hallintosääntöä kaupunginvaltuuston kokouksessa 26.2.2001)
- valtuuston käsiteltäväksi tuodaan vuosittain selvitys asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumisesta Lahdessa.

Keskustelupalsta

---

## 5. Kansanäänestyksien järjestäminen

Vähintään viisi prosenttia äänioikeutetuista kunnan asukkaista voi tehdä kansanäänestysaloitteen. Milloin aloitteen tekijöitä on sanottu määrä, valtuuston on viipymättä ratkaistava, toimitetaanko aloitteessa tarkoitettu kansanäänestys vai ei. Kansanäänestys on neuvoa-antava.

---

## 6. Kuntalaisen muutoksenhakuoikeudet

### 6.1. Kuntalain mukainen muutoksenhaku

*Ensi vaiheen muutoksenhaku kaupungin muiden viranomaisten kuin valtuuston päätöksiin*

Muutosta kaupunginhallituksen, lautakuntien, toimikuntien, johtokuntien ja viranhaltijoiden päätöksiin haetaan ensi vaiheessa oikaisuvaatimuksella, joka luottamushenkilötoimielimen osalta tehdään päätöksen tehneelle toimielimelle itselleen ja viranhaltijan osalta tämän yläpuolella olevalle luottamushenkilötoimielimelle.

Valituksen pakollisena esivaiheena oleva oikaisuvaatimus, josta on ilmentävä, mihin päätökseen haetaan muutosta ja millä perusteella, on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Asianosaisen eli sen, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa, katsotaan saaneen päätöksestä tiedon silloin, kun päätös oikaisuvaatimusohjeineen on erikseen annettu hänelle tiedoksi.

Milloin oikaisua päätökseen haetaan kunnan jäsenen ominaisuudessa, oikaisuvaatimusaika lasketaan siitä, kun toimielimen pöytäkirja tai viranhaltijan päätös on asetettu yleisesti nähtäväksi.

Pöytäkirjaan ja päätökseen liitettävistä oikaisuvaatimusohjeista ilmenee tarkemmin, miten oikaisun hakeminen tapahtuu.

*Toisen vaiheen muutoksenhaku kaupungin muiden viranomaisten kuin valtuuston päätöksiin*

Mikäli oikaisuvaatimukseen annettu päätös ei tyydytä oikaisuvaatimuksen tekijää, hän voi hakea oikaisuvaatimuksen kokonaan tai osittain hylkäävään päätökseen muutosta hallinto-oikeudelle tehtävällä kunnallisvalituksella. Mikäli päätös on oikaisuvaatimuksen johdosta muuttunut, valitusoikeus on myös sillä, joka oli tyytynyt alkuperäiseen päätökseen.

Valitusta ei voi tehdä sillä perusteella, että valittaja katsoo päätöksen olevan epätarkoituksenmukainen. Kunnallisvalitus on luonteeltaan laillisuusvalitus eli valituksen saa tehdä vain sillä perusteella, että

- 1) päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä;
- 2) päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa; tai
- 3) päätös on muuten lainvastainen.

Valitus, josta on ilmentävä, mihin päätökseen haetaan muutosta ja millä perusteella, on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Asianosaisen eli sen, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa, katsotaan saaneen päätöksestä tiedon silloin, kun päätös valitusosoituksineen on erikseen annettu hänelle tiedoksi.

Milloin valitus tehdään kunnan jäsenen ominaisuudessa, valitusaika lasketaan siitä, kun pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi.

Pöytäkirjaan ja päätökseen liitettävästä valitusosoituksesta ilmenee tarkemmin, miten valittaminen tapahtuu.

#### *Muutoksenhaku valtuuston päätöksiin*

Valtuuston päätöksiin ei haeta muutosta ensin oikaisuvaatimuksella, vaan suoraan hallinto-oikeudelle tehtävällä kunnallisvalituksella.

Valituksen luonteeseen ja sen tekemiseen pätee kohdassa 2 lausuttu.

---

## **6.2. Erityislakien eli muiden kuin kuntalain mukainen muutoksenhaku**

Kaupungin viranomaiset tekevät erityisesti lautakunta- ja viranhaltijatasolla paljon päätöksiä erilaisten erityislakien nojalla. Tällaisia erityislakeja on esim. koulu-, sosiaali- ja terveys- sekä ympäristötoimissa. Erityislakien muutoksenhakusäännökset, jotka ovat hyvin vaihtelevia, menevät kuntalain muutoksenhakusäännösten edelle.

Valitusmuotona erityislaeissa on usein kunnallisvalituksen sijasta hallintovalitus, jonka tekemistä ei ole rajattu kohdassa 2 mainittuihin laillisuusperusteisiin, vaan sen voi tehdä myös tarkoituksenmukaisuusperusteella eli sillä perusteella, että päätös on valittajan mielestä epätarkoituksenmukainen.

Valitusaika on 30 päivää päätöksen tiedoksiannosta, jollei toisin ole säädetty. Monet erityislait sisältävät säännöksiä valituksen tekemistä edeltävästä kyseisen lain mukaisesta oikaisuvaatimusmenettelystä. Tapauksesta riippuen myös kuntalain mukainen oikaisuvaatimus saattaa tulla kysymykseen.

Hallintovalituksen voi tehdä vain asianosainen eli se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa. Erityislakien mukainen muutoksenhakujärjestelmä ei tunne kuntalain mukaista kunnan jäsenen kansalaisvalitusta.

Pöytäkirjaan ja päätökseen liitettävistä muutoksenhakuohjeista ilmenee tarkemmin, miten muutoksen hakeminen tapahtuu.

Erityislakeihin saattaa sisältyä muutoksenhakukieltoja.